

## **KREDITNA POLITIKA BANAKA U BOSNI I HERCEGOVINI**

### **CREDIT POLICY OF BANKS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA**

*Pregledni znanstveni članak*

*Prof. dr Mirjana Radaković*

*Visoka škola „Logos centar“ Mostar*

*e-mail: mirjana.ranilovic@gmail.com*

#### **Sažetak**

*Kreditna politika banaka predstavlja ključni segment poslovanja finansijskih institucija u Bosni i Hercegovini, sa značajnim uticajem na ekonomski rast, stabilnost bankarskog sektora i ukupnu finansijsku održivost. U radu je analizirana kreditna zaduženost stanovništva i pravnih lica u BiH, trendovi u strukturi kreditnog portfolija, kao i uticaj inflacije i kamatnih stopa na kreditnu aktivnost banaka. Poseban fokus stavljen je na izazove s kojima se suočavaju banke, poput povećanja nenaplativih kredita (NPL), potrebe za usklađivanjem s međunarodnim standardima i zahtjevima regulatornog okvira. Rezultati analize ukazuju na kontinuirani rast kreditne zaduženosti u oba sektora, s dominacijom potrošačkih i stambenih kredita u stanovništvu, dok pravna lica bilježe skroman, ali stabilan rast. Preporuke uključuju veće ulaganje u kreditiranje privrede, prilagođavanje strategija za upravljanje rizicima i jačanje sekundarnog tržišta vrijednosnih papira radi diversifikacije kreditnog portfolija.*

*Ključne riječi: banka, kreditna politika, Bosna i Hercegovina, finansije*

#### **Abstract**

*The credit policy of banks represents a key segment of the operations of financial institutions in Bosnia and Herzegovina, with a significant impact on economic growth, the stability of the banking sector, and overall financial sustainability. This paper analyzes the credit indebtedness of households and legal entities in BiH, trends in the structure of the credit portfolio, as well as the impact of inflation and interest rates on the credit activity of banks. Special attention is given to the challenges banks face, such as the increase*

*in non-performing loans (NPLs), the need for alignment with international standards, and regulatory framework requirements. The results of the analysis indicate a continuous increase in credit indebtedness in both sectors, with consumer and housing loans dominating among households, while legal entities show modest but stable growth. Recommendations include greater investment in corporate lending, adapting risk management strategies, and strengthening the secondary market for securities to diversify the credit portfolio.*

*Key words: bank, credit policy, Bosnia and Herzegovina, finance.*

## **1. UVOD**

U savremenom društvu, finansiranje putem kredita postalo je neizostavan dio svakodnevnog života, pa se gotovo nijedan veći projekat ne može realizovati bez uključivanja kredita. Krediti su danas uobičajeni, a mnogi ljudi istovremeno otplaćuju više njih. Kreditiranje stanovništva uključuje odobravanje različitih vrsta namjenskih i nenamjenskih kredita, koji podstiču potrošnju, omogućavaju rješavanje stambenih potreba i podržavaju razvoj privrednih aktivnosti, naročito u poljoprivredi.

Kroz istoriju, pojedinci i porodice nastojali su pozajmljivanjem novca unaprijediti svoje prihode i poboljšati kvalitet života. Tokom posljednjih decenija, banke su se etablirale kao ključni zajmodavci, pružajući kredite domaćinstvima. U svojim ranim fazama poslovanja, banke su se primarno fokusirale na poslovne klijente, zanemarujući tržište kredita za stanovništvo.

Danas, međutim, banke igraju dominantnu ulogu u kreditiranju domaćinstava, dijelom zbog toga što pojedince i porodice vide kao glavni izvor sredstava kroz tekuće račune i štednju. Povjerenje klijenata u banke često zavisi od njihove sposobnosti da obezbijede kredit kada je to potrebno. U proteklim godinama, zabilježen je značajan porast kreditiranja stanovništva, što ukazuje na rastuću važnost ovog segmenta u bankarskom sektoru.

## 2. KREDITIRANJE OD STRANE BANAKA U BOSNI I HERCEGOVINI

Osnovna funkcija komercijalnih banaka u Bosni i Hercegovini jeste prikupljanje viška sredstava od klijenata koji ih imaju i njihovo plasiranje onima kojima su ta sredstva potrebna. Banke predstavljaju glavne depozitno-kreditne institucije, pri čemu najveći dio njihovih sredstava dolazi iz depozita. Iako su kreditni plasmani dominantni, uočava se trend rasta nekreditnih plasmana u ukupnom poslovanju banaka.

Kreditni plasmani i poslovi vezani za kreditiranje klijenata pripadaju aktivnim bankarskim poslovima, dok prikupljanje depozita i drugih izvora sredstava čini osnovno, primarno bankarsko poslovanje. S vremenom, kao odgovor na potrebe klijenata za raznovrsnijim uslugama i proizvodima, razvijaju se sekundarne bankarske aktivnosti. Ove aktivnosti, koje uključuju plasman u vrijednosne papire, konsultantske usluge, forfeting, faktoring, lizing i druge, postaju sve značajnije u ukupnom portfelju bankarskih poslova, doprinoseći povećanju profitabilnosti (Starčević, Jovičić, Zupur, 2013).

Jedan segment poslovne politike banaka usmjeren je na ulaganje dijela sredstava u vrijednosne papire, što omogućava smanjenje ukupnog rizika kreditnog portfelja. Nekreditni plasmani doprinose većoj mobilnosti i sigurnijoj likvidnosti banke. Ulaganjem u vrijednosne papire, banke diversifikuju svoje plasmane prema vrsti, obliku i roku dospjeća.

Plasiranje sredstava u vrijednosne papire obuhvata kratkoročne komercijalne i dugoročne investicione papire. Ključni uslov za ulaganje u ove instrumente jeste postojanje funkcionalnog primarnog i sekundarnog finansijskog tržišta. Samo uz takve uslove banke i drugi vlasnici vrijednosnih papira mogu likvidirati svoje investicije po potrebi.

Međutim, tržište vrijednosnih papira u Bosni i Hercegovini još uvijek nije dovoljno razvijeno, što ograničava mogućnosti banaka da značajnije plasiraju sredstva u ovom segmentu. Posljedično, ulaganja banaka u vrijednosne papire čine samo mali dio njihovih ukupnih plasmana.

## 2.1. Kreditne aktivnosti banaka i mikrokreditnih organizacija u BiH

Dobro osmišljena kreditna politika banke podrazumijeva dosljedno poštovanje strogih principa i standarda koji uključuju formulisanje kreditnih zahtjeva, sprovođenje detaljnih finansijskih i kreditnih analiza, klasifikaciju i strukturiranje kredita, kao i kontrolu i upravljanje otplatom kreditnih obaveza (Živković, Stankić, Krstić, 2004).

Kvalitetno strukturirana i vođena kreditna politika odražava se kroz kontinuirano održavanje visokog nivoa profitabilnosti kreditnih plasmana, uz minimizaciju rizika i osiguravanje stabilnosti kako poslovnih sistema pojedinačnih banaka, tako i bankarskog sistema u cjelini (Claessens, van Horen, 2015).

U nerazvijenim tržišnim ekonomijama, poput Bosne i Hercegovine, kreditna politika banaka primarno je usmjerena na poštovanje regulatornih okvira. Državne regulatorne institucije igraju ključnu ulogu u definisanju alokativne i selektivne dimenzije kreditne politike. Kao rezultat toga, banke se često oslanjaju na pojednostavljene modele kreditne politike, gdje je naglasak na transmisiji sredstava uz suzbijanje rizika i održavanje profitabilnosti.

Osnovni elementi kreditne politike banaka:

- ✓ Regulativne odredbe koje ograničavaju obim i strukturu kredita;
- ✓ Opšti uslovi za formulisanje koncepta kreditne politike;
- ✓ Monetarna i fiskalna politika države;
- ✓ Definisane optimalnih ekonomskih i finansijskih područja djelovanja;
- ✓ Strukturna standardizacija oblika kredita;
- ✓ Utvrđivanje obrazaca uslova, rizika i profitabilnosti za ključne oblike kreditiranja;
- ✓ Stepenu pokrivenosti kapitala;
- ✓ Metode i procedure za odobravanje kredita.

Stabilni ekonomski uslovi omogućavaju kreiranje ekspanzivnih i liberalnih kreditnih politika, dok nestabilni uslovi zahtijevaju konzervativniji pristup. Promjene u opštim ekonomskim okolnostima direktno utiču na

prilagođavanje kreditne politike banke, koja se reformuliše u skladu s novonastalim uslovima.

Jedan od ključnih aspekata kreditne politike je definisanje optimalnih ekonomskih i finansijskih područja djelovanja banke. Ovo podrazumijeva sposobnost banke da na standardizovan način pokrije finansijske zahtjeve i upravlja rizicima u okviru tog područja, dok se za zahtjeve izvan definisanog područja primjenjuju stroži kriterijumi. Uprkos modernim promjenama koje relativizuju ovo ograničenje, optimalno područje poslovanja ostaje važan koncept u kreditnom odlučivanju (Beck, Levine, Levkov, 2010).

Kao integralni dio kreditne politike, banke vrše kategorizaciju kreditnih zahtjeva na prihvatljive i neprihvatljive. Ova klasifikacija se temelji na procjeni stepena rizika, mogućnostima diversifikacije i disperzije rizika, likvidnosti, kvalitetu i strukturi dužnika, isplativosti plasmana i zakonskim ograničenjima (Živković, Stankić, Krstić, 2004).

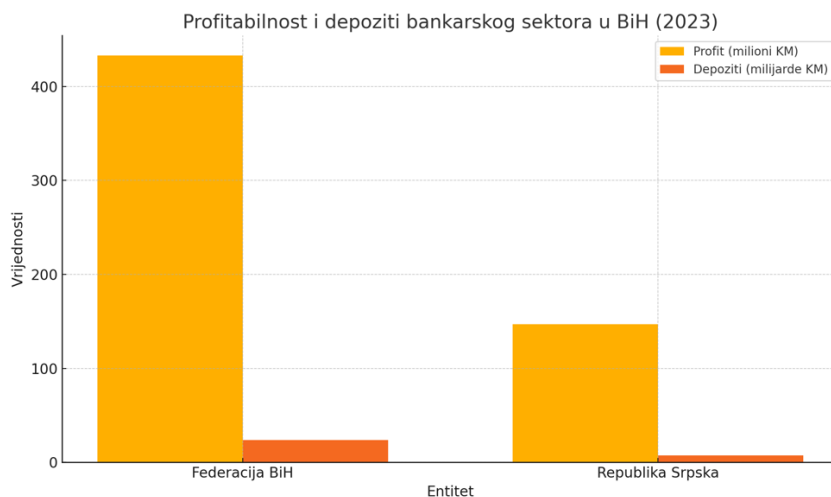
## **2.2. Dominantne banke na tržištu BiH**

Bankarski sektor Bosne i Hercegovine nedavno je zabilježio značajan rast depozita, što ukazuje na povećano povjerenje i stabilnost u sistemu. Prema podacima Centralne banke BiH, ukupni depoziti stanovništva kod komercijalnih banaka dostigli su 15,57 milijardi KM krajem septembra 2023. godine, što predstavlja rast od 9,5% u odnosu na isti period prethodne godine. Ključnu osnovu za funkcionisanje banaka u BiH čini 51% ovih depozita, čime se potvrđuje njihova važnost za finansijski sistem zemlje.

Posebno izražen rast depozita zabilježen je od februara 2023. godine, što se smatra pouzdanim pokazateljem povjerenja u bankarski sektor nakon perioda nesigurnosti izazvanog pandemijom i geopolitičkim previranjima. Različiti oblici depozita pokazuju specifične trendove – dok oročeni i štedni depoziti bilježe blagi pad, depoziti po viđenju i transakcijski računi značajno rastu, što ukazuje na sklonost klijenata ka likvidnijim oblicima štednje. Banke su prepoznale ovaj trend i reagovala povećanjem kamatnih stopa na oročenu štednju, uz dodatne pogodnosti kako bi privukle klijente. Istovremeno, promjene u valutnoj strukturi depozita pokazuju dominantno učešće domaće valute i evra.

Profitabilnost bankarskog sektora takođe prati ove pozitivne trendove. Tokom prvih devet mjeseci 2023. godine, ukupni profit banaka u Federaciji

BiH i Republici Srpskoj iznosio je 580 miliona KM, prema podacima entitetskih agencija za bankarstvo. U Federaciji BiH, banke su ostvarile neto dobit od 432,7 miliona KM, uz ukupne prihode od 1,09 milijardi KM, dok su ukupni depoziti u bankama dosegili 23,6 milijardi KM. U Republici Srpskoj, neto dobit banaka iznosila je 147 miliona KM, uz depozite pravnih lica od 3,1 milijardu KM i depozite fizičkih lica od 4,4 milijarde KM.



Grafikon jasno ukazuje na značajne razlike u profitabilnosti i obimu depozita između dva entiteta. Ovo je rezultat razlika u veličini tržišta, ekonomskoj aktivnosti i bankarskoj infrastrukturi između Federacije BiH i Republike Srpske. Ovakvi podaci mogu poslužiti za daljnju analizu i prilagođavanje kreditnih politika u oba entiteta.

Generalno posmatrajući, ovi rezultati ukazuju na stabilan rast bankarskog sektora i njegovu prilagodljivost u promjenjivim ekonomskim uslovima, što doprinosi jačanju povjerenja građana i privrede u finansijski sistem.

Bankarski sektor Bosne i Hercegovine karakteriše prisustvo nekoliko dominantnih aktera, među kojima su: UniCredit Bank, Raiffeisen Bank, Bosna Bank International, ASA Banka, Addiko Bank i Sparkasse Bank. Ove institucije imaju ključnu ulogu u pružanju finansijskih usluga, uključujući kreditiranje, štednju i trgovinu vrijednosnim papirima. Njihove poslovne strategije i rezultati značajno utiču na razvoj ekonomskog okruženja u BiH.

U nastavku su prikazani podaci o kreditnim politikama nekoliko značajnih banaka koje posluju u BiH:

*UniCredit Bank.* UniCredit Bank, kao dio međunarodne grupacije sa sjedištem u Italiji, primjenjuje standardizovane kreditne politike usklađene s praksama matične banke. Banka nudi širok spektar kreditnih proizvoda za fizička i pravna lica, uključujući stambene, potrošačke i poslovne kredite. Prema dostupnim podacima, UniCredit Bank je među vodećim bankama u BiH po ukupnom iznosu odobrenih kredita, s posebnim fokusom na korporativno kreditiranje.

*Raiffeisen Bank International.* Raiffeisen Bank International (RBI) u BiH pruža usluge kroz Raiffeisen BANK d.d. Bosna i Hercegovina. Banka je poznata po fleksibilnim kreditnim proizvodima prilagođenim potrebama klijenata. U 2023. godini, Raiffeisen BANK je zabilježila rast kreditnog portfolija, s posebnim naglaskom na podršku malim i srednjim preduzećima.

*Bosna Bank International (BBI).* BBI banka, kao prva banka u BiH koja posluje u skladu s islamskim finansijskim principima, nudi specifične kreditne proizvode koji ne uključuju kamatu, već se temelje na principima podjele dobiti i gubitka. Banka je zabilježila značajan rast kreditnog portfolija, posebno u segmentu stambenih i poslovnih finansiranja.

*ASA Banka.* ASA Banka, nastala spajanjem nekoliko domaćih banaka, fokusira se na kreditiranje stanovništva i malih i srednjih preduzeća. Banka je u 2023. godini povećala svoj kreditni portfolio, s posebnim naglaskom na potrošačke kredite i podršku lokalnom biznisu.

*Addiko Bank.* Addiko Bank je poznata po brzom procesu odobravanja kredita i transparentnim uslovima. Banka nudi različite vrste kredita, uključujući nenamjenske i stambene kredite, s fokusom na digitalizaciju procesa. U 2023. godini, Addiko Bank je zabilježila stabilan rast kreditnog portfolija.

*Sparkasse Bank.* Sparkasse Bank d.d. BiH, kao dio austrijske grupacije, primjenjuje konzervativnu kreditnu politiku s fokusom na dugoročne odnose s klijentima. Banka nudi širok spektar kreditnih proizvoda, s posebnim naglaskom na stambene kredite i podršku malim i srednjim preduzećima.

*Union Banka.* Union Banka d.d. Sarajevo, kao jedina komercijalna banka u većinskom državnom vlasništvu, fokusira se na kreditiranje javnog

sektora, ali i na podršku stanovništvu kroz različite kreditne proizvode. Banka je zabilježila umjeren rast kreditnog portfolija u 2023. godini.

*Ziraat Bank.* ZiraatBank BH d.d., kao podružnica turske državne banke, nudi kreditne proizvode prilagođene potrebama lokalnog tržišta, s posebnim naglaskom na poljoprivredni sektor i mala i srednja preduzeća. Banka je zabilježila rast kreditnog portfolija u 2023. godini.

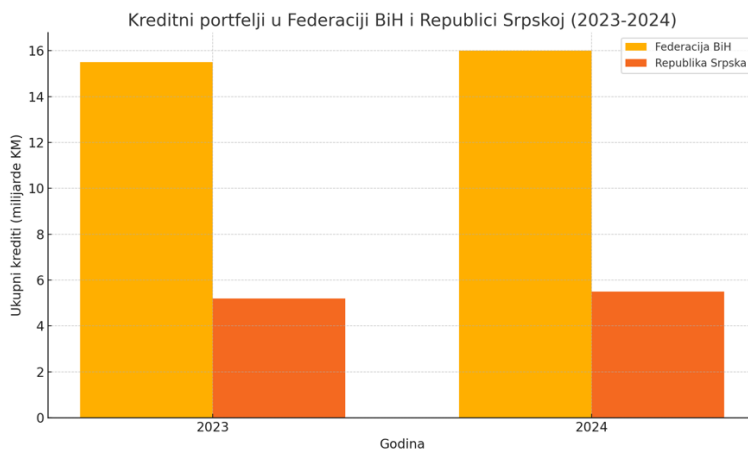
*Intesa Sanpaolo Banka.* Intesa Sanpaolo Banka Bosna i Hercegovina nudi širok spektar kreditnih proizvoda za fizička i pravna lica, s posebnim fokusom na stambene i poslovne kredite. Banka je zabilježila stabilan rast kreditnog portfolija u 2023. godini.

Prema podacima Centralne banke BiH, ukupni krediti koje su banke u BiH plasirale stanovništvu na kraju novembra 2023. godine iznosili su 11,77 milijardi KM, a kredite je imalo čak 864.434 građana

Na osnovu dostupnih podataka iz Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (FBA) i Agencije za bankarstvo Republike Srpske (ABRS), prikazaće se pregled kreditnih portfolija banaka u Bosni i Hercegovini za 2023. i 2024. godinu.

Federacija Bosne i Hercegovine. Prema informacijama FBA, ukupni krediti banaka u Federaciji BiH na dan 31.12.2023. godine iznosili su 15,5 milijardi KM.

Republika Srpska. Prema izvještajima ABRS, ukupni krediti banaka u Republici Srpskoj na dan 31.12.2023. godine iznosili su 5,2 milijarde KM.



Grafikon prikazuje kreditne portfelje u Federaciji BiH i Republici Srpskoj za 2023. i 2024. godinu, što daje jasan uvid u razlike u ukupnom



obimu kreditiranja između dva entiteta i ukazuje na trendove u njihovom rastu.

1. Ukupni obim kreditiranja:
  - ✓ Federacija BiH ima znatno veći obim ukupnih kredita u poređenju s Republikom Srpskom, što je očekivano s obzirom na veći broj stanovnika i razvijeniji finansijski sektor.
  - ✓ U 2023. godini, krediti u Federaciji iznosili su 15,5 milijardi KM, dok su u Republici Srpskoj bili 5,2 milijarde KM.
  - ✓ Sličan trend nastavlja se u 2024. godini, uz blagi porast u oba entiteta.
2. Rast kreditnog portfelja:
  - ✓ Federacija BiH pokazuje rast kreditnog portfelja od 15,5 milijardi KM u 2023. na 16 milijardi KM u 2024. godini, što čini rast od 3,2%.
  - ✓ Republika Srpska bilježi nešto sporiji rast, od 5,2 milijarde KM u 2023. na 5,5 milijardi KM u 2024., što predstavlja rast od 5,8%.
3. Razlike između entiteta:
  - ✓ Razlike u kreditnim portfeljima proizlaze iz različite ekonomske aktivnosti, veličine tržišta i finansijskih potreba stanovništva. Federacija BiH ima više korporativnih klijenata i dinamičniji sektor malih i srednjih preduzeća, što utiče na veću ukupnu kreditnu aktivnost.
4. Trendovi kreditiranja:
  - ✓ Stabilan rast kreditnog portfelja u oba entiteta ukazuje na rastuće povjerenje u bankarski sektor i veću dostupnost kredita.
  - ✓ Povećanje kreditiranja posebno je izraženo u segmentima nenamjenskih i stambenih kredita, što reflektuje potrebe stanovništva za finansiranjem svakodnevnih troškova i rješavanjem stambenih pitanja.

Ekspanzivna kreditna politika u oba entiteta podržava privredni rast, ali zahtijeva pažljivo upravljanje rizicima, posebno u uslovima globalne ekonomske neizvjesnosti.

Dodatna analiza strukture kredita (npr. potrošački vs. stambeni krediti) mogla bi pružiti precizniji uvid u potrebe tržišta i pomoći bankama u prilagođavanju svojih strategija.

Grafikon jasno pokazuje da oba entiteta prate trend povećanja kreditnog portfelja, pri čemu Federacija BiH prednjači po ukupnom obimu, dok Republika Srpska pokazuje značajne stope rasta u proporcionalnim okvirima.

### **2.3. Trendovi kreditiranja u Bosni i Hercegovini**

U posljednjih nekoliko godina, Bosna i Hercegovina bilježi značajan rast kreditiranja u različitim sektorima. Prema podacima Agencije za bankarstvo Federacije BiH, u prva tri kvartala 2024. godine zabilježen je rast nenamjenskih kredita od 5,8% i stambenih kredita od 13% u odnosu na kraj 2023. godine.

Prosječna efektivna kamatna stopa za kredite za opštu potrošnju iznosila je 7,2%, dok je za stambene kredite bila 4,3%. Takođe, ukupni depoziti stanovništva porasli su za 5,7%, dosegnuvši 12,6 milijardi KM.

Ovi podaci ukazuju na povećanu potražnju za kreditima, posebno u segmentu stambenih kredita, što odražava povjerenje građana u bankarski sektor i stabilnost ekonomije.

### **2.4. Analiza kreditne zaduženosti stanovništva i pravnih lica u Bosni i Hercegovini**

Kreditna zaduženost predstavlja ključni indikator finansijskog zdravlja i stabilnosti ekonomije. U Bosni i Hercegovini (BiH), praćenje zaduženosti stanovništva i pravnih lica pruža uvid u ekonomske trendove, potrošačke navike i poslovnu klimu.

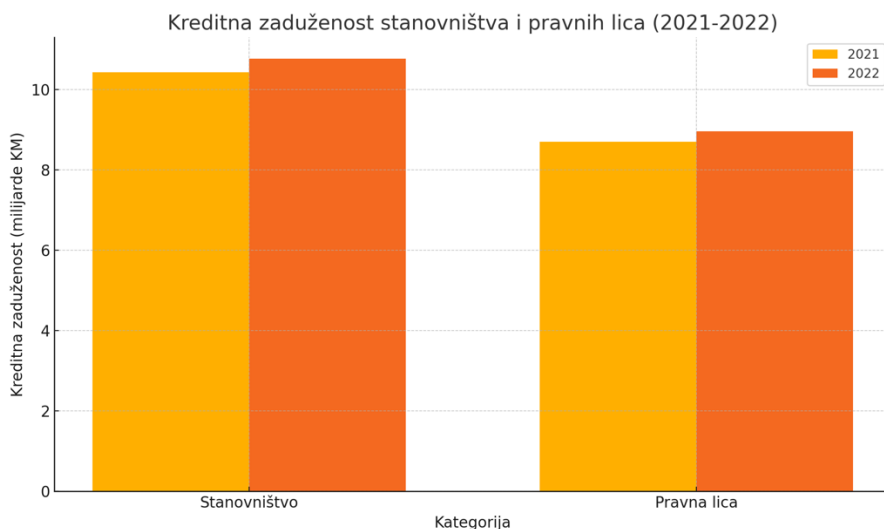
Prema podacima Centralne banke BiH, kreditna zaduženost stanovništva kod komercijalnih banaka na kraju juna 2022. godine iznosila je 10,76 milijardi KM, što predstavlja povećanje od oko 330 miliona KM ili 3,2% u odnosu na kraj 2021. godine, kada je iznosila 10,43 milijardi KM.

Posmatrano na godišnjem nivou, zaduženost stanovništva na kraju juna 2022. godine bilježi povećanje za oko 560 miliona KM ili 5,6%.

Podaci o kreditnoj zaduženosti pravnih lica u BiH pokazuju sličan trend rasta. Prema informacijama iz Centralne banke BiH, u prvoj polovini 2022. godine zabilježen je rast kreditne zaduženosti privatnih preduzeća za oko 260 miliona KM.

Upoređujući kreditnu zaduženost stanovništva i pravnih lica, evidentno je da oba sektora bilježe rast zaduženosti. Međutim, stanovništvo pokazuje nešto veći apsolutni rast zaduženosti u odnosu na pravna lica.

Analiza kreditne zaduženosti u BiH ukazuje na kontinuiran rast zaduženosti kako stanovništva, tako i pravnih lica. Ovi trendovi reflektuju ekonomske aktivnosti, potrošačke navike i poslovnu klimu u zemlji. Praćenje ovih pokazatelja od suštinskog je značaja za donošenje informisanih ekonomskih politika i strategija.



Kreditna zaduženost stanovništva pokazuje umjereni rast između 2021. i 2022. godine. U 2021. godini, zaduženost iznosi približno 10,43 milijardi KM, dok u 2022. raste na 10,76 milijardi KM. Ovaj rast od oko 3,2% ukazuje na stabilnu potražnju za kreditima među stanovništvom, vjerovatno zbog povećane potrebe za finansiranjem potrošačkih i stambenih kredita.

Sličan trend rasta zabilježen je i kod pravnih lica. Zaduzenost pravnih lica raste s približno 8,7 milijardi KM u 2021. na 8,96 milijardi KM u 2022., što predstavlja povećanje od oko 3%. Ovaj rast može biti posljedica veće investicione aktivnosti pravnih lica, posebno u sektorima malih i srednjih preduzeća.

Stanovništvo ima veći apsolutni iznos zaduzenosti u odnosu na pravna lica, što ukazuje na dominantan udio potrošačkih i stambenih kredita u ukupnom portfoliju banaka. Pravna lica pokazuju stabilan, ali manji rast u apsolutnom smislu, što može ukazivati na postepen oporavak ekonomskih aktivnosti nakon pandemije COVID-19 (Greuning, Bratanovic, 2020).

Rast kreditne zaduženosti ukazuje na povjerenje u bankarski sektor i veću dostupnost kredita, što je pozitivan signal za ekonomiju. Stanovništvo ostaje glavna ciljna grupa banaka, dok bi dalja podrška pravnim licima, posebno malim i srednjim preduzećima, mogla dodatno stimulisati privredni rast (Mishkin, 2019). Ovaj grafikon pruža dobar osnov za razumijevanje dinamike kreditnog tržišta u BiH između 2021. i 2022. godine. Nastavak analize za 2023. i 2024. godinu bio bi ključan za identifikaciju dugoročnih trendova.

### **3. UTICAJ REGULATORNOG OKVIRA NA KREDITNU POLITIKU BANAKA**

Ovo poglavlje obuhvatga pregled zakonodavstva i regulativa koje direktno utiču na aktivnosti banaka, uključujući zakone o bankama, propise Centralne banke BiH, te smjernice Agencije za bankarstvo Federacije BiH i Republike Srpske. Usaglašavanje sa međunarodnim standardima:

- ✓ Implementacija međunarodnih standarda kao što su Basel III u kreditnoj politici banaka u BiH i
- ✓ Uticaj ovih standarda na minimizaciju rizika, adekvatnost kapitala i likvidnost banaka.

Specifičnosti regulatornog okvira u BiH:

- ✓ Analiza razlika između regulatornih zahtjeva u Federaciji BiH i Republici Srpskoj.
- ✓ Kako regulatorni okvir utiče na diverzifikaciju kreditnog portfelja i raspodjelu sredstava između različitih sektora.

Glavni izazovi s kojima se banke suočavaju u prilagođavanju regulatornim zahtjevima. Preporuke za usklađivanje lokalnog zakonodavstva sa EU direktivama radi unaprjeđenja poslovnog okruženja. Regulatorni okvir direktno utiče na poslovne odluke banaka, uključujući procese odobravanja kredita, upravljanje rizicima i strategije rasta (Berger, Molyneux, Wilson, 2015).

Uključivanje ovog poglavlja omogućilo bi sveobuhvatniji uvid u ključne faktore koji oblikuju kreditnu politiku u BiH. Pruža vrijedne

informacije za analizu potencijalnih reformi koje bi mogle poboljšati efikasnost kreditnog tržišta.

#### 4. UTICAJ INFLACIJE NA KREDITNU POLITIKU

Inflacija predstavlja kontinuirani rast opšteg nivoa cijena dobara i usluga tokom vremena, što direktno utiče na kupovnu moć stanovništva i poslovanje finansijskih institucija (Claessens, van Horen, 2015). U Bosni i Hercegovini, inflacija je imala značajan uticaj na kreditnu politiku banaka, posebno u periodima ekonomskih turbulencija.

Prema podacima Agencije za statistiku BiH, stopa inflacije je varirala tokom posljednjih godina. Na primjer, u 2022. godini zabilježen je značajan porast inflacije, dok su u 2023. godini mjesečne stope inflacije pokazivale trend smanjenja.

Inflacija direktno utiče na kamatne stope koje banke primjenjuju na kredite. U periodima visoke inflacije, banke su sklone povećanju kamatnih stopa kako bi kompenzovale gubitak realne vrijednosti novca. Prema podacima Centralne banke BiH, prosječne kamatne stope na kredite su se povećale u periodima rastuće inflacije.

Visoka inflacija može dovesti do smanjenja kreditne aktivnosti banaka zbog povećanog rizika neizvršenja obaveza od strane klijenata (Demirgüç-Kunt, Levine, 2009). Prema izvještaju Agencije za bankarstvo Federacije BiH, u periodima visoke inflacije zabilježen je pad u odobravanju novih kredita, posebno u sektoru stanovništva.

Inflacija utiče i na strukturu kreditnog portfolija banaka. Banke su sklone preusmjeravanju kreditnih sredstava ka sektorima koji su manje osjetljivi na inflatorne pritiske. Prema podacima Agencije za bankarstvo Republike Srpske, u periodima visoke inflacije zabilježen je porast udjela kratkoročnih kredita u ukupnom portfoliju banaka.

Centralna banka BiH koristi instrumente monetarne politike kako bi kontrolisala inflaciju i stabilizovala finansijski sistem. U periodima visoke inflacije, primjenjivane su restriktivne monetarne mjere, što je direktno uticalo na kreditnu politiku komercijalnih banaka. Inflacija ima značajan uticaj na kreditnu politiku banaka u Bosni i Hercegovini. Promjene u inflaciji dovode do prilagođavanja kamatnih stopa, kreditne aktivnosti i strukture kreditnog portfolija banaka (Fabozzi, Modigliani, Jones, 2014). Praćenje

inflatornih kretanja i adekvatno prilagođavanje kreditne politike ključni su za održavanje stabilnosti bankarskog sektora i cjelokupne ekonomije.

## 5. ZAKLJUČAK

Kreditna zaduženost stanovništva i pravnih lica pokazuje stabilan rast u periodu 2021–2022. godine, sa značajnim povećanjem u oba sektora. Stanovništvo prednjači po apsolutnom iznosu zaduženosti, što ukazuje na visok nivo potražnje za potrošačkim i stambenim kreditima, dok pravna lica bilježe konzervativniji rast, usmjeren ka finansiranju malih i srednjih preduzeća.

Banke u BiH u velikoj mjeri oslanjaju se na stanovništvo kao glavni izvor rasta kreditnog portfolija, dok bi dodatna podrška privredi kroz povoljne kreditne linije mogla stimulisati ekonomski rast i smanjiti regionalne razlike. Pravna lica, iako bilježe povećanje zaduženosti, zahtijevaju veće učešće u ukupnoj strukturi kredita kako bi podržala razvoj privatnog sektora.

Rast inflacije i kamatnih stopa tokom 2023. godine predstavlja izazov za održivost kreditne politike. Inflacija smanjuje realnu kupovnu moć stanovništva i povećava rizike kod kreditnog portfolija. Banke su prinuđene da balansiraju između potreba za širenjem kreditne aktivnosti i očuvanja stabilnosti poslovanja kroz strože kriterijume za odobravanje kredita.

Federacija BiH ima značajno veći obim kreditiranja u poređenju sa Republikom Srpskom, što odražava razlike u veličini tržišta, broju stanovnika i ekonomskoj aktivnosti. Iako podaci o nenaplativim kreditima nisu u potpunosti uključeni, oni ostaju ključan faktor za ocjenu kvaliteta kreditnog portfolija i dugoročne održivosti bankarskog sektora.

Kreditna politika banaka u BiH nalazi se na prekretnici između podrške ekonomskom rastu i upravljanja rizicima. Kontinuirano praćenje i prilagođavanje kreditnih strategija, uz podršku regulatornih institucija, ključno je za očuvanje stabilnosti i dugoročnu održivost bankarskog sistema.

## LITERATURA

1. Beck, T., Levine, R., & Levkov, A. (2010). "Big Bad Banks? The Winners and Losers from Bank Deregulation in the United States." *Journal of Finance*, 65(5), 1637–1667.
2. Berger, A. N., Molyneux, P., & Wilson, J. O. S. (2015). *The Oxford Handbook of Banking* (2nd ed.). Oxford University Press, Oxford.
3. Claessens, S., & van Horen, N. (2015). "The Impact of the Global Financial Crisis on Banking Globalization." *IMF Economic Review*, 63(4), 868–918.
4. Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2009). "Finance and Inequality: Theory and Evidence." *Annual Review of Financial Economics*, 1(1), 287–318.
5. Fabozzi, F. J., Modigliani, F., & Jones, F. J. (2014). *Foundations of Financial Markets and Institutions* (4th ed.). Pearson Education, Boston.
6. Greuning, H., & Bratanovic, S. B. (2020). *Analyzing Banking Risk: A Framework for Assessing Corporate Governance and Risk Management*. World Bank Publications, Washington.
7. Jović, S. (1990). *Bankarstvo*. Naučna knjiga, Beograd.
8. Leko, V., & Stojanović, A. (2018). *Financijske institucije i tržišta*. Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
9. Mishkin, F. S. (2019). *The Economics of Money, Banking, and Financial Markets* (12th ed.). Pearson Education, London.
10. Palić, N., Selimić, M., 2022. Leadership and Management in Higher Education Quality Assurance, PILC 2022, PAR International Leadership Conference, Opatija, Republika Hrvatska, Visoka škola PAR Rijeka
11. Rose, P. S., & Hudgins, S. C. (2015). *Upravljanje bankama i financijske usluge*. Mate d.o.o., Zagreb.
12. Saunders, A., & Cornett, M. M. (2021). *Financial Institutions Management: A Risk Management Approach* (10th ed.). McGraw-Hill Education, New York.
13. Selimić, M., (2024). Institutional solutions of administrative decision-making "De lege ferenda" with European standards, 17th Crisis Management Days, DKU 2024., Veleučilište Velika Gorica

14. Šević, Z. (2001). "Banking Reforms in South-East Europe: A Comparative Perspective." *South-East Europe Review*, 4(2), 71–90.
15. Starčević, V., Jovičić, A., & Zupur, O. (2013). Kreditiranje i investiciono bankarstvo u funkciji razvoja BiH. Stručni rad.
16. Živković, A., Stankić, R., & Krstić, B. (2004). Bankarski poslovi i platni promet. Ekonomski fakultet, Beograd.